

18-25 YAŞ GRUBU ERKEKLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTISININ İNCELENMESİ

Öğr.Gör. Dr. Oktay Aydın*
Yard.Doç.Dr. A. Esra İşmen**

ÖZET

Bu araştırmada, 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısı bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi 308 erkekte oluşmuştur. Örneklemi oluşturan kişilerin çocukluk çağı örselenme yaşantılarını belirlemek için *Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği* uygulanmıştır. Buna ek olarak, katılımcıların bazı demografik özellikleri hakkında bilgi toplayabilmek için *Kişisel Bilgiler Formu* kullanılmıştır. Elde edilen veriler üzerinde varyans analizi ve pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı hesaplamaları yapılmıştır.

Araştırma sonucunda;

- 20 yaş ve altında olanlar duygusal örselenmeye daha fazla maruz kalmışlardır.
- Genel, duygusal, fiziksel ve cinsel örselenme yaşantıları eğitim düzeyi azaldıkça artmaktadır.
- Genel, duygusal ve fiziksel örselenme düzeyi en yüksek olan grup gelir düzeyi en düşük (100 milyon ve altı) olan gruptur.
- Genel ve duygusal örselenme yaşantıları en yüksek olanlar köyde yaşayanlardır.
- Fiziksel örselenme düzeyi, önemli bir hastalık geçirenlerde önemli bir hastalık geçirmeyenlere göre daha yüksektir.
- Genel örselenme ve duygusal örselenme düzeyi ile askerliğe uyum sağlama arasında negatif ilişki belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler : Örselenme, fiziksel örselenme, duygusal örselenme, cinsel örselenme.

INVESTIGATION OF CHILDHOOD ABUSE EXPERIENCES

* (İsimler soyadına göre alfabetik sıra ile sunulmuştur) M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

** İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

BETWEEN 18-25 YEARS OLD MALES

SUMMARY

In this study childhood abuse experiences between 18-25 years old males was investigated according to some variables. The sample consist of 308 male. *Childhood Trauma Questionnaire* was applied to sample group to determine their childhood abuse experiences. In addition to this, to determine some of demographical characteristics of the subjects, a questionnaire was used. ANOVA and Pearson Moment Correlation Coefficient Techniques were used on the obtained results.

At the and of the research;

- People under 20 years, be exposed to emotional exploit more than the others.
- General, emotional, physical and sexual abuse experience of life, increases dependent on education level's being reduced.
- Highest general, emotional, physical abuse groups are lowest revenue level groups (100 million and under).
- People who have highest general and emotional abuse experience of life, are living in villages.
- Pysical abuse level of people who have important sickness are higher than the others who have not important sickness.
- There is a negative corelation between general and emotional abuse level and being conformity with military service.

Keywords: Abuse, physical abuse, emotional abuse, sexual abuse.

Şiddet, insanın bulunduğu her yerde olabilir (Stanton ve ark., 1997: 275). Üreme, ekonomik iş birliği ve aynı yerde yaşamayla karakterize olan sosyal bir grup olarak tanımlanabilen ve belki de, insanların kendilerini en güvende hissetmeleri gereken yer olan ailede farklı şiddet türlerine rastlamak mümkündür (Levinson, 1990: 11). Çocuğa yönelik şiddet başka bir ifadeyle çocuğun örselenmesi aile içi şiddetin en yaygın türlerinden biridir (Saunders, O'Brien, 1997: 498).

Zeytinoğlu'na (1991: 148) göre çocuk örselenmesi "genelde 18 yaşın altında bulunan çocuklara karşı aktif olarak girişilen, onların fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişmelerini zedeleyen her türde eylemlerdir."

Çocuk örselenmesi kavramı çocuğa yöneltilen eylemin türü, bu eylemlerin sebepleri, ve çocuk üzerindeki etkileri açısından farklılaştığı düşünülen üç boyutta incelenmektedir. Bunlar; *Fiziksel örselenme*, *Cinsel örselenme* ve *duygusal örselenmedir*.

Fiziksel örselenmenin çocuk üzerindeki etkileri çok ciddi olabilmektedir. Bazı uç örneklerde çocuk sakat kalabilmekte hatta ölmektedir. Örselenme sonucunda çocuğun duygusal ve fiziksel gelişimi, sosyalizasyonu, eğitim yaşantısı ve tüm normal gelişim süreçleri olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu etkiler genellikle yetişkinlik yıllarında kişiler arası ilişkilerde, duygusal yaşantılarda devam etmektedir. Fizik örselenme çocuğun kendine yönelik duygularını, diğer insanları algılayışını, diğer kişilere karşı davranışlarını etkiler. Örselenme çocuğun benlik kavramını zedeleyebilir, bu tür çocuklar genellikle yüksek anksiyeteye, düşük dürtü kontrolüne, kendini yıkıcı davranış örüntülerine sahiptirler (Veltkamp, Miller, 1994: 8-9). Antisosyal davranış, saldırganlık, suçluluk, fizik örselenme ile ilişkili görülmektedir. Bazı araştırmalarda örselenmiş çocuklar içe çekilme, pasiflik, depresyon ve apatik olma özellikleriyle karakterize edilmişlerdir (Walker ve ark., 1988: 33).

Çeşitli araştırmalar örselenmiş çocukların gelişim gerilikleri gösterdiğini, düşük IQ'ya sahip olduklarını, akademik problemleri bulunduğunu göstermektedir (Knutson, 1995: 412).

Cinsel örselenmenin çocuklar, ergenler ve yetişkinler üzerindeki uzun süreli ve yıkıcı etkilerinden etkilenebilecek alanlar; Duygusal durum (depresyon, anksiyete, intihar gibi), benlik hissi (değersizlik ya da güçsüzlük hissi, kendini bir kurban olarak görmek vb.), diğerleriyle ilişkiler (zayıf sınırlar, cinsel davranışları yerli yersiz kullanmak, güvensizlik vb.) şeklinde görülebilmektedir (Leventhal, 1997: 655).

Cinsel örselenmenin uzun dönemdeki etkilerinin üç kategoride ele alınabileceği ifade edilmektedir (Öztürk-Kılıç, 1993: 455):

1. Depresyon, yeme bozuklukları gibi *psikiyatrik bozukluklar*
2. Cinsel işlev bozuklukları, sık eş değiştirme, uygunsuz cinsel ilişkiler gibi *psikoseksüel problemler*
3. Güvensizlik, yabancılaşma, erişkin ilişkilerinde kurban rolünün tekrar yaşanması gibi *kişiler arası ilişkilerde ağır bozukluklar*.

Çocuk İstismarı ve İhmali Ulusal Merkezinden elde edilen bulgulara göre psikolojik örselenme alışkanlık bozuklukları, davranış bozuklukları, nörotik özellikler, psikonörotik tepkiler, aşırı uyumlu davranış, gelişimsel gerilikler, intihar girişimleri gibi olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (Brassard ve ark., 1991: 257).

Duygusal istismarın davranışsal göstergeleri arasında içe çekilme, dürtüsellik, aşırı uysal ve uyumlu davranış, tırnak yeme, saç koparma gibi alışkanlık bozuklukları, uyku bozuklukları, ümitsizlik, çaresizlik mutsuzluk hisleri en sık rastlanan göstergelerdir (Veltkamp, Miller, 1994: 21–22).

Ney ve arkadaşları (1994) çeşitli örselenme türlerinin çocuğun kendisini ve geleceğini algılayışını ne şekilde etkilediğini incelemiştir. Araştırma sonucunda örselenmiş çocukların büyük bir kısmının birden fazla türde örselenmeye maruz kaldıkları, çocuklar üzerindeki en büyük etkiyi fiziksel ihmal, fiziksel örselenme ve sözel örselenmeden oluşan kombinasyonun oluşturduğu saptanmıştır. Bu kombinasyonun, hayattan zevk almayı ve geleceğe ilişkin umutları olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Çocuk ve gençler üzerinde son derece yıkıcı etkilere sahip örselenme olayının çok yönlü bir çerçevede incelenmesi gerekmektedir. Çünkü belli koşullar altında herkesin çocuğunu örselleyebileceğini vurgulanmaktadır (Ney, 1988: 363). Aslında sorun sanıldığı kadar iç karartıcı olmayabilir. Tüm örselenme olaylarının ortak özelliği bu olgunun önlenemez bir nitelik taşımasıdır. Çocuk örselenmesinin önlenemez olması bu olaylara ilişkin toplumsal sorumluluğu arttırmaktadır. Çocuklar, gençler ve aileler için önleme ve müdahale stratejilerinin belirlenebilmesi, konuya ilişkin politikaların saptanabilmesi, sağaltım programlarının hazırlanabilmesi için önemli ölçüde araştırma ve klinik bilgiye ihtiyaç vardır. Yapılan bu araştırmanın çocuk örselenmesini önleme ve müdahale stratejilerinin belirlenip uygulanmasına ilişkin çalışmalara özellikle risk gruplarının saptanması aşamasında destek vereceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısını, çocuk örselenmesi ile ilişkili olduğu düşünülen bazı değişkenler açısından incelemektir.

Araştırmada cevaplandırılmaya çalışılan sorular şunlardır:

1. 18-25 yaş erkeklerin çocukluk çağı örselenme (fiziksel, duygusal, cinsel) yaşantı düzeyleri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
2. 18-25 yaş erkeklerin çocukluk çağı örselenme (fiziksel, duygusal, cinsel) yaşantı düzeyleri eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. 18-25 yaş erkeklerin çocukluk çağı örselenme (fiziksel, duygusal, cinsel) yaşantı düzeyleri gelir durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. 18-25 yaş erkeklerin çocukluk çağı örselenme (fiziksel, duygusal, cinsel) yaşantı düzeyleri uzun süre yaşanan yere göre farklılaşmakta mıdır?

5. 18-25 yaş erkeklerin çocukluk çağı örselenme (fiziksel, duygusal, cinsel) yaşantı düzeyleri önemli bir hastalık geçirme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
6. 18-25 yaş erkeklerin çocukluk çağı örselenme (fiziksel, duygusal, cinsel) yaşantı düzeyleri ile askeri ortama uyum sağlama arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışma, 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısını bazı değişkenler açısından inceleyen tarama türünde bir araştırmadır.

Örneklem

Bu çalışmanın uygulamaları, araştırmacılardan birinin askerlik görevini yaptığı 2000 yılında tamamlanmış olduğundan evreni, er eğitim tugayında bulunan er ve erbaşların tümü oluşturmuştur. Örneklem ise, evrenden random yoluyla seçilmiş 313 kişiden oluşturulmuştur. Ölçeklerin değerlendirilmesi sonucunda eksik doldurulanlar elenmiş ve 308 kişilik örneklem sayısına ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan kişilerin, çocukluk çağında maruz kaldıkları örselenme yaşantılarını değerlendirmek için Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği kullanılmıştır. Bernstein ve arkadaşları tarafından 1997'de geliştirilen ölçek, Halime Aslan ve Z. Nazan Alparslan (1999: 275-285) tarafından 1999'da Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu, çocukluk ve ergenlikteki örselenme ve ihmal yaşantılarını belirlemeye yönelik 40 maddeden oluşmaktadır. Faktör analizi sonucunda ölçekte üç boyut belirlenmiştir: *Duygusal Kötüye Kullanım ve Duygusal İhmal, Fiziksel Kötüye Kullanım, Cinsel Kötüye Kullanım*. Tüm ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,96, iki yarım test güvenilirliği 0,96 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliği ile ilgili sınamalar sonucunda, kendi alt ölçekleri arasında ve Beck Depresyon Ölçeği ile ilişkilerine bakıldığında .01 anlamlılık düzeyinde korelasyonlar belirlenmiştir.

Ayrıca, katılımcıların bazı demografik özellikleri hakkında bilgi toplayabilmek için Kişisel Bilgiler Formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda, kişisel özelliklerle (yaş, eğitim, gelir, uzun süre yaşanan yer, hastalık geçirme, askerliğe uyum sağlama) ilgili 6 soru bulunmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada amaçlar doğrultusunda elde edilen verilerle ilgili olarak şu analizler yapılmıştır:

1. Örselenme yaşantılarının kişisel özelliklere göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla t-testi ve varyans analizi hesaplamaları,
2. Örselenme yaşantıları ile askeri ortama uyum sağlama düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı.

BULGULAR

Tablo 1. 18-25 yaş erkeklerin duygusal örselenme yaşantılarının yaşa göre farklılaşması ile ilgili ilişkisiz grup t-testi sonuçları

Duygusal Örselenme	n	x	ss	t	sd	p
20 yaş ve altı	198	40,1515	11,9562	2,448	289	,015
21 yaş ve üstü	93	36,5269	11,3842			

Araştırma sonucunda, 18-25 yaş grubu erkeklerin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının; toplamda, fiziksel ve cinsel örselenmede farklılık göstermediği, bununla birlikte duygusal örselenme açısından gruplar arasında fark olduğu, 20 yaş ve altındakilerin 21 yaş ve üstündekilere göre daha fazla duygusal örselenmeye maruz kaldıklarını ifade ettikleri saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2a. 18-25 yaş erkeklerin örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Örselenme	n	x	ss	F	p
İlkokul/ortaokul	86	78,4767	23,5571	10,279	,000
Lise	204	68,6471	19,7993		
Üniversite	17	58,2941	9,6551		
Toplam	307	70,8274	21,1524		

Tablo 2b. 18-25 yaş erkeklerin örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	İlkokul/ortaokul	Lise	Üniversite
İlkokul/ortaokul	x=78,4767	,01	,01
Lise		x=68,6471	-
Üniversite			x=58,2941

Tablo 3a. 18-25 yaş erkeklerin duygusal örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Duygusal Örselenme	n	x	ss	F	p
İlkokul/ortaokul	86	43,5349	12,9221	12,015	,000
Lise	204	38,1863	11,4395		
Üniversite	17	29,9412	6,9505		
Toplam	307	39,2280	12,1017		

Tablo 3b. 18-25 yaş erkeklerin duygusal örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	İlkokul/ortaokul	Lise	Üniversite
İlkokul/ortaokul	x=43,5349	,01	,01
Lise		x=38,1863	,05
Üniversite			x=29,9412

Tablo 4a. 18-25 yaş erkeklerin fiziksel örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Fiziksel Örselenme	n	x	ss	F	p
İlkokul/ortaokul	86	27,0814	10,1219	5,087	,007
Lise	204	23,7353	8,3918		
Üniversite	17	22,1765	4,7201		
Toplam	307	24,5863	8,8824		

Tablo 4b. 18-25 yaş erkeklerin fiziksel örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	İlkokul/ortaokul	Lise	Üniversite
İlkokul/ortaokul	x=27,0814	,05	-
Lise		x=23,7353	-
Üniversite			x=22,1765

Tablo 5a. 18-25 yaş erkeklerin cinsel örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Cinsel Örselenme	n	x	ss	F	p
İlkokul/ortaokul	86	7,8605	4,0878	4,344	,014
Lise	204	6,7255	2,9097		
Üniversite	17	6,1765	1,3339		
Toplam	307	7,0130	3,2630		

Tablo 5b. 18-25 yaş erkeklerin cinsel örselenme yaşantılarının eğitim duruma göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	İlkokul/ortaokul	Lise	Üniversite
İlkokul/ortaokul	x=7,8605	,05	-
Lise		x=6,7255	-
Üniversite			x=6,1765

Örselenme yaşantısının eğitim düzeyi açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; İlkokul/ortaokul mezunu olan erkeklerin grubun geri kalanına göre gerek örselenme yaşantısı toplamda gerekse fiziksel, duygusal ve cinsel açıdan daha fazla örselenmeye uğradıkları belirlenmiştir (Tablo 2a-5b).

Tablo 6a. 18-25 yaş erkeklerin örselenme yaşantılarının gelir duruma göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Örselenme	n	x	ss	F	p
100 milyon ve altı	109	75,2936	22,6149	4,933	,002
101-250 milyon	124	67,4032	17,0604		
251-500 milyon	57	72,5263	24,5270		
501 milyon ve üstü	13	57,0769	11,2802		
Toplam	303	70,7624	20,9461		

Tablo 6b. 18-25 yaş erkeklerin örselenme yaşantılarının gelir duruma göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	100 milyon ve altı	101-250 milyon	251-500 milyon	501 milyon ve üstü
100 milyon ve altı	x=75,2936	,05	-	,05
101-250 milyon		x=67,4032	-	-
251-500 milyon			x=72,5263	-
501 milyon ve üstü				x=57,0769

Tablo 7a. 18-25 yaş erkeklerin duygusal örselenme yaşantılarının gelir duruma göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Duygusal Örselenme	n	x	ss	F	p
100 milyon ve altı	109	42,4771	12,8694	6,767	,000
101-250 milyon	124	37,2419	10,8376		
251-500 milyon	57	39,4561	12,1730		
501 milyon ve üstü	13	29,7692	7,6065		
Toplam	303	39,2211	12,0886		

Tablo 7b. 18-25 yaş erkeklerin duygusal örselenme yaşantılarının gelir duruma göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	100 milyon ve altı	101-250 milyon	251-500 milyon	501 milyon ve üstü
100 milyon ve altı	x=42,4771	,01	-	,01
101-250 milyon		x=37,2419	-	-

251-500 milyon			x=39,4561	-
501 milyon ve üstü				x=29,7692

Tablo 8. 18-25 yaş erkeklerin fiziksel örselenme yaşantılarının gelir duruma göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Fiziksel Örselenme	n	x	ss	F	p
100 milyon ve altı	109	25,8440	9,2308	2,655	,049
101-250 milyon	124	23,4113	6,7463		
251-500 milyon	57	25,4211	11,4797		
501 milyon ve üstü	13	20,5385	3,9289		
Toplam	303	24,5413	8,7196		

Toplam puan ve duygusal örselenme açısından incelendiğinde; gelir düzeyi en düşük olan grubun örselenmeye daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir. Gelir düzeyi en yüksek olanlar diğer gelir gruplarına göre fiziksel örselenmeye daha az maruz kalmışlardır (Tablo 6a-8). Cinsel örselenme açısından incelendiğinde; araştırma grubunu oluşturan erkeklerin cinsel örselenme yaşantılarının gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo 9a. 18-25 yaş erkeklerin örselenme yaşantılarının uzun süre yaşanılan yere göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Örselenme	n	x	ss	F	p
Köy	65	77,2000	23,1370	3,823	,023
Kasaba/İlçe	59	69,3220	21,5130		
Şehir	184	69,0598	19,8987		
Toplam	308	70,8279	21,1179		

Tablo 9b. 18-25 yaş erkeklerin örselenme yaşantılarının uzun süre yaşanılan yere göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	Köy	Kasaba/İlçe	Şehir
Köy	x=77,2000	-	,05
Kasaba/İlçe		x=69,3220	-
Şehir			x=69,0598

Tablo 10a. 18-25 yaş erkeklerin duygusal örselenme yaşantılarının uzun süre yaşanılan yere göre farklılaşması ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları

Duygusal Örselenme	n	x	ss	F	p
Köy	65	43,3385	13,4795	4,882	,008
Kasaba/İlçe	59	38,5424	12,6564		

Şehir	184	38,0272	11,0974		
Toplam	308	39,2468	12,0864		

Tablo 10b. 18-25 yaş erkeklerin duygusal örselenme yaşantılarının uzun süre yaşanan yere göre farklılaşması ile ilgili scheffe testi sonuçları

	Köy	Kasaba/İlçe	Şehir
Köy	x=43,3385	-	,01
Kasaba/İlçe		x=38,5424	-
Şehir			x=38,0272

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulguya göre köyde yaşayanların toplam puan ve duygusal örselenme yaşantıları açısından en dezavantajlı grup oldukları saptanmıştır (Tablo 9a-10b). Bununla birlikte, fiziksel ve cinsel örselenme yaşantılarının uzun süre yaşanan yer açısından farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Tablo 11.

18-25 yaş erkeklerin fiziksel örselenme yaşantılarının önemli bir hastalık geçirme durumuna göre farklılaşması ile ilgili ilişkisiz grup t-testi sonuçları

Fiziksel Örselenme	n	x	ss	t	sd	p
Evet	45	27,1111	8,4321	2,066	303	,040
Hayır	260	24,1538	8,9373			

Araştırma sonucunda, 18-25 yaş grubu erkeklerin örselenme yaşantılarının, toplam puanda, duygusal ve cinsel örselenme yaşantılarında önemli bir hastalık geçirip geçirmemeye göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Ancak, araştırma grubunu oluşturan erkeklerin fiziksel örselenme yaşantılarının önemli bir hastalık geçirip geçirmeme açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği, önemli bir hastalık geçirenlerin fiziksel örselenmeye daha fazla uğradıkları belirlenmiştir (Tablo 11).

Tablo 12. 18-25 yaş erkeklerin örselenme yaşantıları ile askeri ortama uyum sağlama düzeyleri arasındaki ilişki ile ilgili pearson momentler korelasyon katsayısı sonuçları

	n	x	ss	r	p
Askerliğe Uyum	305	3,3705	,9016	-,129	,024
Örselenme	305	70,6426	21,0383		
Askerliğe Uyum	305	3,3705	,9016	-,131	,022
Duygusal Örselenme	305	39,2066	12,1108		

18-25 yaş grubu erkeklerin örselenme yaşantıları toplam puan ve duygusal örselenme yaşantıları ile askerlik ortamına uyum sağlama düzeyleri arasında .05 anlamlılık düzeyinde negatif ilişki vardır. Örselenme yaşantıları arttıkça yeni bir ortam olan askeri ortama uyum sağlama düzeyi olumsuz yönde etkilenmektedir. Araştırma grubunu oluşturan erkeklerin

fiziksel ve cinsel örselenme yaşantıları ile askerlik ortamına uyum sağlama düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Tablo 12).

TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, çocukluk çağı örselenme yaşantılarında; gruplar arasında sadece duygusal örselenme açısından fark vardır. 20 yaş ve altındakiler 21 yaş ve üstündekilere göre daha fazla duygusal örselenmeye maruz kaldıklarını ifade etmektedirler.

Örselenme literatürü incelendiğinde yaş değişkeninin çelişkili bulgularla değerlendirildiği görülmektedir. Örneğin Gil (1970) küçük yaşlarda erkeklerin daha çok örselendikleri yaş büyüdükçe kızların erkeklerden daha çok örselendiklerini tespit etmiştir. Ancak Nealer (1992) çocuğun yaşı ile örselenme yaşantısı arasında anlamlı ilişki bulunmadığını belirlemiştir (Akt: Gelles, Cornell, 1990: 93-94; Milner, 1994: 552). İşmen'in (1993, 1999) ergenlerle gerçekleştirdiği iki çalışmada örselenme yaşantısının yaş açısından farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu çelişkili bulgular araştırmalarda kullanılan farklı yöntem ve tanımlardan ya da örselenmenin farklı türlerinin inceleniyor oluşundan kaynaklanabilir. Yaş grupları arasındaki farklılık 20 yaş ve altındaki yaş grubundaki katılımcıların örselenme yaşantıları hakkındaki mevcut durumu daha gerçekçi biçimde kabul etmelerinden kaynaklanabilir. Hart ve arkadaşlarına (1987: 7) göre en yaygın örselenme türü duygusal örselenmedir. Tüm insanlar yaşamlarının bazı dönemlerinde değişebilir yoğunlukta bu olaya maruz kalmıştır. Bununla birlikte zarar verici davranışlar genellikle kültürel rasyonalizasyon sayesinde zarar verici ya da örseleyici davranışlar olarak görülmez aksine körü körüne kabul edilir. Elde edilen bu sonuç, kültürel rasyonalizasyonun yaşla birlikte arttığını ve algıları farklılaştırdığını düşünülebilir.

İlkokul/ortaokul mezunu olan erkekler, grubun geri kalanına göre gerek örselenme yaşantısı toplamda gerekse fiziksel, duygusal ve cinsel açıdan daha fazla örselenmeye uğradıklarını belirtmişlerdir.

Bir çocuğun eğitimini belli bir kademede kesmesinin farklı nedenleri olabilir. İlk akla gelen neden, ailenin düşük sosyo-ekonomik seviyeye sahip olmasıdır. Eğer ebeveynin kendileri de çok okumamışlarsa ve ekonomik güçlükler yaşanılıyorsa çocuğun okuldan alınması sık rastlanan bir durumdur. Bir diğer sebep çocuk kaynaklı olabilir. Eğer çocuğun akademik performansını etkileyecek bir güçlüğü (zeka geriliği, kronik hastalık vb.) varsa çocuklar okuldan alınabilmektedir. İfade edilmeye çalışılan tüm bu nedenler, ilgili literatürde örselenmeye maruz kalma olasılığını artıran risk faktörleri olarak ele alınmaktadır (Reder ve ark., 1993: 125; Justice and Justice, 1990: 84-85; Buchanan, 1999: 74-75).

Bu görüş araştırma sonucunda elde edilen bir başka bulgu ile tutarlılık göstermektedir. Toplam puan ve duygusal örselenme açısından incelendiğinde; gelir düzeyi en düşük olan grup örselenmeye daha fazla maruz kaldıklarını, .gelir düzeyi en yüksek olanlar ise diğer gelir gruplarına göre fiziksel örselenmeye daha az maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çocuğa

yönelik şiddet çeşitli olay, ortam ve durumların iç içe geçmiş bağlantılarından soyutlanmış olarak meydana gelmez. Çocuk örselenmesinin nedenlerine ilişkin çalışmalarda ebeveynin özellikleri, çocuğun tutumları ve çevresel faktörlerin etkileşimini yansıtan model giderek daha fazla destek görmekle birlikte konu ile ilgili literatür çocuk örselenmesinin daha ziyade alt sosyal sınıfta daha yaygın olduğunu göstermektedir (Gelles and Cornell, 1990: 12-20; Knutson, 1995: 411). Türkiye’de yapılan çalışmalarda bu görüşü destekleyen bulgular sunmaktadır (İşmen, 1999; Taşdelen, 1995; Çeşmeci, 1995).

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulguya göre köyde yaşayanların toplam puan ve duygusal örselenme yaşantıları açısından en dezavantajlı grup oldukları saptanmıştır. Çocuk örselenmesi sosyal ve kültürel yapıyla yakından ilgilidir (Garbarino, Guttman, Seeley, 1986: 44-59). Türk toplumunda yaşanan en önemli sosyal yapısal değişikliklerden biri kırdan kente hareketliliktir. 1950 yılında kentli nüfus toplam nüfusun %20’si iken bu oran 1990’da %57 olmuştur (Kağıtçıbaşı, 1994: 36). Bu hareketlilik köydeki yaşam şartlarının insanları kendi topraklarından ayırma noktasına getirdiği şeklinde yorumlanabilir. Kişi başına düşen toprak miktarının giderek azalması, ekonomik dengesizlik, her geçen gün ağırlaşan yaşam şartları kırsalda yaşayan ailelerin yaşamsal streslerini her geçen gün artırdığı için bu koşullar altında yaşamlarını sürdüren ebeveynler çocuklarını daha fazla örseliyor olabilirler.

Çalışmaya katılan erkeklerin örselenme yaşantıları, toplam puanda, duygusal ve cinsel örselenme yaşantılarında önemli bir hastalık geçirip geçirmemeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak, önemli bir hastalık geçirenlerin fiziksel örselenmeye daha fazla uğradıkları belirlenmiştir. Önemli hastalık geçirmek çoğu zaman bakım ve tedavi gerektiren tedirgin edici bir durumdur. Ailenin planlarını, ev düzenini, ekonomik koşulları etkileyebilir. Uzmanlar örselenen ebeveynlerin, çocuklarıyla ilgili yüksek beklenti ve performans isteğine sahip olduklarını vurgulamaktadırlar. Bu tür ebeveynler çocuktan iyi olmasını, istenileni derhal yapmasını ve asla hata yapmamasını bekleyebilmektedirler. Hastalık geçirmek çocuğun bir çok alandaki performansını özellikle de fiziksel performansını ve aile içindeki bazı düzenlemeleri olumsuz yönde etkileyebileceğinden bu özelliğe sahip kişiler fiziksel olarak daha fazla örselenmiş olabilirler.

18-25 yaş erkeklerin toplam puan ve duygusal örselenme yaşantıları arttıkça yeni bir ortam olan askeri ortama uyum sağlama düzeyi olumsuz yönde etkilenmektedir. Fiziksel ve cinsel örselenme yaşantıları ile askerlik ortamına uyum sağlama düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Duygusal örselenme yapısı itibarıyla diğer örselenme türlerinden daha karmaşık ve örtülüdür. Uzmanlar arasında, duygusal örselenmenin, örselenme kapsamı içindeki en önemli konu olduğu fikri giderek yaygınlaşmaktadır (Garrison, 1987: 157). Fiziksel ve cinsel örselenmenin gözle görülen fizyolojik belirtileri geçtikten sonra da duygusal örselenmenin varlığını ve etkilerini sürdürdüğü belirtilmektedir. Hart ve arkadaşlarına göre (1987: 161) duygusal örselenme tüm örselenme türlerinin yıkıcı gücünü vurgular ve açığa kavuşturur. Örselenme olaylarının en önemli olumsuz etkileri psikolojik niteliktedir. Bu tür eylemler bireyin kendisini, başkalarını, insan ilişkilerini, yaşam içindeki amaç ve stratejilerini benimsemesini etkiler. Bu açıdan bakıldığında, geçmişlerinde duygusal olarak örselenmiş

kişilerin, bu yaşantıların uzun süreli etkileri nedeniyle yeni ve gündelik yaşamdan farklı bir ortama uyum sağlamada güçlük yaşadıkları düşünülebilir.

Bu çalışmada elde edilen bulgulardan anlaşılacağı gibi, örselenmeye, eğitim ve gelir düzeyi daha düşük, kırsalda yaşayan bireyler daha fazla maruz kalmaktadırlar. Anlaşılan şudur ki, örselenme sorununun ülke düzeyinde bir bilinç ve kalkınma sorunu ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Ülkedeki toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın örselenme yaşantılarını da azaltması doğal bir sonuç olacaktır. Önemli olan bu sürece ivme kazandıracak amaca dönük çalışmaların artırılmasıdır.

Toplumların tutarlı biçimde varlıklarını sürdürebilmeleri ve sağlıklı nesiller yetiştirebilmeleri için hem bireysel hem de sosyal zararları gündeme getiren saldırganlık ve şiddetle ilgili yeni bakış açıları geliştirmeleri ve bu konulardaki çalışmaları arttırmaları gerekmektedir.

Çocukların örselenmesi her toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da sıklıkla rastlanabilen bir durumdur. Çocuklara yönelik bu tür muamelelerin engellenebilmesi için öncelikle bu tür olaylar ortaya çıkmadan önlemler alınmalıdır.

Çocuk örselenmesi ile ilgili yüksek risk gruplarının belirlenmesine yönelik ampirik çalışmalar yaygınlaştırılmalı ve sonrasında bu gruplara yönelik destek hizmetleri sağlanmalıdır.

Tekrar oluşumu engellemek için halkı çocuk eğitimi ve gelişimi konusunda bilgilendirmeli, çocukların örselenmesini engelleyen kampanyalar düzenlenmelidir.

Çocukların her yöndeki gelişimlerinin destekleneceği ortamların sağlanması, yerleşmiş yanlış tutumların değiştirilmesine yönelik toplumsal eğitim projelerinin geliştirilmesi düşünülmelidir.

KAYNAKLAR

- Aslan, Halime ve Z. Nazan Alparşlan (1999). "Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği'nin Bir Üniversite Öğrencisi Örnekleminde Geçerlik, Güvenirlik ve Faktör Yapısı", *Türk Psikiyatri Dergisi*. 10 (4).
- Brassard, R. Marla; Stuart, N. Hart; Hardy, B. David (1991). "Psychological and Emotional Abuse of Children", *Case Studies in Family Violence*. (Eds. Ammerman, T. Robert; Hersen, Michel). USA: Plenum Press, ss. 225-270.
- Buchanan, Ann (1996). *Cycles of Child Maltreatment*. UK: John Wiley and Sons Ltd.
- Çeşmeci, Mehmet (1995). "Further Reliability and Validity Study of the Perceptions of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescence", Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Boğaziçi Üniversitesi.
- Garbarino, James; Guttman, Edna; Seeley, W. Janis (1986). *The Psychologically Battered Child. Strategies for Identification, Assessment and Intervention*. USA: Jossey – Bass Publishers.
- Garrison, E. Greenberg (1987). "Psychological Maltreatment of Children", *American Psychologist*. Vol 42, No: 2, ss. 157-166.

- Gelles, J. Richard; Cornell, Clarie Pedrick (1990). *Intimate Violence in Families*. USA: Sage Publications, Inc.
- Hart, N. Stuart; Germain, B. Robert; Brassard, R. Marla (1987). "The Challenge: To Better Understand and Combat Psychological Maltreatment of Children and Youth", (Eds. Brassard, R. Marla; Germain, B. Robert; Hart, N. Stuart), *Psychological Maltreatment of Children and Youth*. England: Pergamon Press, ss. 3-24.
- İşmen, Esra (1993). "Duygusal İstismarın Liseli Ergenlerin Kendini Kabul Seviyelerine Etkisi", Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Marmara Üniversitesi.
- İşmen, Esra (1999). "Aile İçi Çocuk İstismarı", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Justice, Blair; Justice, Rita (1990). *The Abusing Family*. (Revised Edition). USA: Plenum Press.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem (1994). "Türkiye'de Değişen Aile ve Çocuğun Değeri", *Toplumsal Tarihte Çocuk*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss. 31-38.
- Knutson, F. John (1995). "Psychological Characteristics of Maltreated Children: Putative Risk factors and Consequences". *Annual Review Psychology*. Vol: 46, ss. 401-431.
- Leventhal, M. John (1997). "Sexual Abuse of Children", *Primary Pediatric Care*. (Eds. Hoekelman R.A.; Friedman, S.B.; Nelson, N. M.; Seidel, H. M.; Weitzman M. L.) Mosby, 1997. ss. 651-656.
- Levinson, David (1990). *Family Violence in Cross-Cultural Perspective*. USA: Sage Publication Inc.
- Milner, S. Joel (1994). "Assessing Physical Child Abuse Risk: The Child Abuse Potential Inventory", *Clinical Psychology Review*. Vol: 14, No: 6, ss. 547-583.
- Ney, Philip (1988). "Triangles of Abuse: A Model of Maltreatment". *Child Abuse and Neglect*. Vol: 12, No: 3, ss. 363-373.
- Ney, G. Philip; Fung, Tak; Wickett, Rose, Adele (1994). "The Worst Combinations of Child Abuse and Neglect", *Child Abuse and Neglect*. Vol: 18, No: 9, ss. 705-714.
- Öztürk-Kılıç, Emine (1993). "Çocuk Cinsel İstismarının Psikiyatrik Yönleri", *Nöropsikiyatri Arşivi*. Cilt: 30. No: 4, ss. 453-458.
- Reder, Peter; Duncan, Sylvia; Gray, Moira (1993). *Beyond Blame. Child Abuse Tragedies Revisited*. UK: Routledge.
- Saunders, T. Richard; O'Brien, E. Dana (1997). "Child Maltreatment: Case Studies in Assessment and Intervention", *Psychotherapy*. Vol: 34, No: 4 Winter, ss. 498-508.
- Stanton, Bonita; Baldwin, Robert; Rachuba, Laura (1997). "A Quarter Century of Violence in the United States", *The Psychiatric Clinics of North America. Anger Aggression and Violence*. (Ed. Fava, Maurizio) Vol: 20, No: 2, ss. 269-282.
- Taşdelen, Nazan (1995). "Examination of the Effects of Perceived Psychological Maltreatment of Mothers on Adolescent's Self Concept, Emotional and Behavioral Problems and Academic Achievement", Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Boğaziçi Üniversitesi.
- Veltkamp, J. Lane; Miller, W. Thomas (1994). *Clinical Handbook of Child Abuse and Neglect*. USA: International Universities Press.
- Walker, C. Eugene; Bonner, L. Barbara; Kaufman, L. Keith (1988). *The Physically and Sexually Abused Child. Evaluation and Treatment*. UK: Pergamon Books Inc.

Zeytinoğlu, Sezen (1991). "Sağlık, Sosyal Hizmet, Hukuk ve Eğitim Alanlarında Çalışanların Türkiye'de Çocuk İstismarı ve İhmali Sorunu İle İlgili Görüşleri", *Çocuk İstismarı ve İhmali*. Ankara: Gözde Repro Ofset, ss. 147-161.